

Tabor

1945

VETRINJSKO LETO

1970

Sl. 3

EL FORTIN

1970

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.005.854

—::—

Naročnina: Južna Amerika 10 pesov Ley 18.188, odn. enakovrednost v do dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 6.50 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

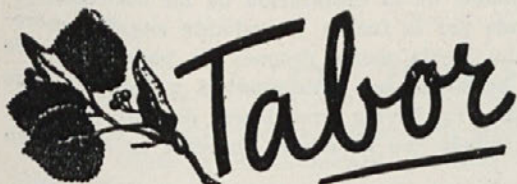
Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM. Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NASLOVNA SLIKA

Ko so Titovi rdeči razbojniki s pomočjo okrvavljenih Stalinovih oklopnikov pogrezali domovino v največjo temo nasilja in trpljenja, so v majniških dneh leta 1945 desettisoči naroda svobodnjakov, ki jim je to še o pravem času uspelo, pod zaščito svojih dičnih, junaških domobrancev odšli z bornimi preostanki imetja proti Vetrinju na Koroškem — svobode iskat. Kljub vsesplošni zaroti molka, pa še celó navzlic skladovnicam tiskanega papirja režimovskih laži o „osvobodilni vojni“, je že samo ta slika naroda na križevem potu tolikšen dokaz resnice, da se bosta ob njej slej ko prej razblinila v nič nasilni sistem in njegova napihnjena, puhla laž.

*Vsi za dom, vsi za rod,
vsi za sveto zemljo
naših dedov v boj!*

(Domobranska pesen)

Marzo 1970

BUENOS AIRES

Marec 1970

UN DIA DE SOL

“De cara contra la pared y remangado me ordenaron colocar mis manos a la espalda. Un comunista me las ha cruzado y atado con alambre, empleando para ello una pinzas. La mano ha quedado apretada tan fuertemente que de inmediato se me ha puesto toda negra e insensible. A la altura de los codos nos volvieron a atar de a dos y así atados esperamos el traslado a lo desconocido...”

“Una vez cargados en los camiones y de rodillas nos obligaron inclinar también la cabeza contra el piso. En cada camión había cuatro guardias armados con fusiles automáticos y bastones. Mientras duraba el viaje, nos pisaban las cabezas y nos apaleaban.”

“En el borde de la gruta el asesino paraba a cada víctima preguntándole su lugar de origen y desde cuando luchaba contra los comunistas. Después le ordenaba inclinarse y la mataba.”

“Cuando recibí la orden de inclinarme, me tiré al precipicio. El asesino tiró tras mío hiriéndome en el muslo izquierdo. Caí sobre cadáveres humanos y me desplazé rápidamente a un costado de la gruta. Caía otra víctima...”

“Este solo día arrojaron alrededor de 800 víctimas a esta gruta y aún había más.”

“Todo el día estuve entre los moribundos pero no he oído queja alguna ni palabras de venganza. Solo rezaban por sus verdugos perdonándoles sus atrocidades.”

“Así morían los luchadores anticomunistas Eslovenos aquel 8 de junio de 1945, lleno de sol.”

Las presentes no son frases de una novela o de fantasía por más in-

verosímil que suenan. Son tomadas de la declaración de un anticomunista Esloveno, que ha sido repatriado por la fuerza y mediante engaños entregado a los comunistas de Tito. Debía morir después de padecer horrible martirio. Sin juicio. El mero hecho de ser anticomunista y luchar contra ellos era suficiente para matarlo. La Divina Providencia dispuso otro destino. Pero miles y miles han sellado con su sangre inocente su convicción cristiana.

Hoy, después de 25 años no lloramos más a esos mártires. Ellos ya se han convertido en héroes y claman desde sus tumbas desconocidas:

Libres del mundo, uníos! — Por Dios — Pueblo — Patria!

VETRINJSKO LETO

Z novim letom 1970 prehajamo v 25. obletnico Vetrinjske tragedije in v zvezi z njo letošnje leto imenujemo „Vetrinjsko leto“. Nė to samo leto spominov; ne samo leto žalovanja; temveč je leto naše zrelosti, našega ponosa. Naši mrtvi so naš ponos in naša zmaga! Njihova telesa so mrtva, njih duh pa živi! Ako bi bili živi, bi bili pozabljeni kot ljudje, ki so boj izgubili. Ker pa so jih pobili kot živino in zasuli v jamah slovenskih gozdov, pričajo in bodo pričali o zverinstvu ljudi, ki so v službi tujih Stalinovih in osebnih interesov, postali najbolj kruti valpti mračnjaškega srednjega veka v moderni dobi.

Bratje, ponosno dvignimo naš protikomunistični prapor v zavesti, da je naš boj, je in ostane pravičen in pravilen. Ako bi naši pomorjeni soborci bili česar koli krivi, bi jih sodili, čeprav s teatrkimi „ljudskimi sodišči“. Ker krivde ni bilo, so jih zločinsko in tajno pomorili. Ljudje, ki so ta zločin storili so navadni morilci, tisti pa, ki se z njimi družijo pa njihovi malikovalci.

Spominsko leto naj bo leto naše obnove, leto dejanj in tesne povezanosti v organizaciji, ki ima svoje temelje na idealih petnajst tisočev pomorjenih. Dajmo, dragi soborci, vsak po svojih močeh doprinesimo, da bo 25. obletnica naše tragedije mogočni slavospev idealom svobode. Sezimo po našem tisku in ga razpečavajmo, da resnica pride na dan in da se razbli-nijo komunistične laži. Pišimo spomine in ostanimo trdno povezani med seboj. To je najmanj, kar dolgujemo našim pomorjenim soborcem.

BOG — NAROD — DOMOVINA!

OB 25-LETNICI

Četrť stoletja poteka, odkar smo prešli Karavanke. Petindvajset let je torej, odkar je človek potrdil, da more tisočletno kulturo udarec pesti peščiice fanatikov razbiti in pognati človeško družbo tja odkoder naj bi po nekkih teorijah izšla v — džunglo!

Za nas Slovence bi to bil prelom, ki bi morda našel v naši zgodovini samo primer izpred 1200 leti, ki ga je tako lepo prikazal pesnik France Prešeren v pesmi: *Krst pri Savici*:

Slovenec že mori Slovenca brata,
kako strašna slepota je človeka!

Po njegovi teoriji naj bi se Slovenci, ki so branili vero očetov pred napredujočimi kristjani, ki so bili v zavezništvu z Germani, potisnili Slovence-pogane pod vodstvom Črtomira v Ajdovski gradec (naš Vetrinj), kjer so pod Črtomirovim vodstvom vsi do zadnjega padli. Le Črtomir je ostal živ in na begu sreča lepo boginjo Živo (krščansko ideologijo), se v njo zaljubi; se da krstiti; odide v Akvilejo; postane mašnik; v prsih umreje nekdanji upi; med svoje rojake gre in dalje čez njih mejo, do smrti tam preganja zmot oblake...

Predaleč bi me zavedlo, ako bi hotel razmišljati o tem. Mislim, da je Prešeren s svojo pesmijo napovedal čas v katerem živimo. Prikazal je Črtomira, kot voditelja tistih, ki so „branili vero pravo“ in so našli zatočišče v Ajdovskem gradu (Vetrinju) in ob izpadu so vsi do zadnjega padli z izjemo voditeljev. Na svojem begu in ob spoznanju za vedno izgubljene bitke, je srečal „boginjo Živo“ (krščansko-socialistično ideologijo) in iz fizične ljubezni do nje se je dal krstiti v upanju, da bo tako dosegel svoj izgubljeni cilj. Do tukaj je Črtomira mogoče razumeti, da je postal žrtev intelektualne krize. Toda z odhodom v Oglej, in po pouku v novi veri, katero je tako dosledno pobijal, da se je vrnil med „svoje rojake, do smrti preganjal zmot oblake,“ pa je Črtomir — po mojem prepričanju postal — izdajalec!

Slovenci smo s pokristjanjenjem izgubili dve tretjini svojega narodnega ozemlja. Z komuniziranjem ali humaniziranjem pa bomo kot narod izgubili v par stoletjih ali še prej.

Po Vetrinjski katastrofi smo se tudi mi razkropili na vse strani. Tudi za nas so veljale besede Prešerna:

Ne združenja, ločitve zdaj so časi
šel naj vsak sam bo skoz' življenja zmede
da b' enkrat se sklenile poti naju,
me tukaj vidiš, zdaj v samotnem kraju...

Da tukaj v samotnem kraju „na Slovenski pristavi pri Clevelandu 13.—14. junija 1970!

Tudi mi vetrinjski brodolomec gremo vsak sam skoz' življenja zmede. Imamo vse tisto, kar Prešeren prikazuje v osebi Črtomira. Zmotil se je le v tem, da mi nismo imeli Črtomira-junaka; imamo pa Črtomire z zmešanimi pojmi, ali kot pravimo z lepšim izrazom: z intelektualno krizo.

Slovenska protikomunistična in politična emigracija stoji letos pred plebiscitom: ali je še to kar trdi 25 let da je; ali pa je tisto, kar noče priznati, da je. Z drugo besedo: navadni zemljani iz te emigracije pričakujemo od naših politično-ideoloških voditeljev, da bodo vsaj za 25-letnico pokolja preko 20.000 Slovencev po vojni in revoluciji, uradno in javno zahtevali od oblastnikov v domovini priznanje rodomora (to se pravi v zgornjem številu vključenih 14.500 Slovenskih domobrancev in drugih protikomunističnih borcev, od teh 12.000 vrnjenih po Angležih iz Vetrinja); da bi narodu doma povedali, kje so njihovi množični grobovi in da bi na njih postavili križ; da da bi prikazali krivce pokolja, da če jih ni mogoče soditi, da jih bo sodila zgodovina...

Pričakujemo, da bodo naslovili svoj poziv tudi na sokrivce: na britansko in ameriško vlado, na vse člane „zavezniških“ misij, ki so pomagale ustoličiti Tita, na Vatikan, na urad mednarodnega Rdečega križa, na mednarodno sodišče v Haag, itd., itd.

Gotovo je, da bodo organizatorji takega poziva prišli v nemilost oblasti v domovini, ki jim bo preprečila obisk domovine, nekaterim morda celo ukinila pokojnino, ali pa preprečila uživanje v Združenih državah zaslužnega pokoja v Ljudski republiki Sloveniji... Sicer pa je eden od po komunistih na smrt obsojenih protikomunistov v Kočevju l. 1943 rekel: „Idealisti ne umirajo v pernicah...“

Slovinci v Sev. Ameriki bomo imeli spominsko proslavo 13.—14. junija 1970 na Orlovem vrhu Slovenske pristave pri Clevelandu. Ko smo decembra 1943 pokopavali kočevske junake na Orlovem vrhu ljubljanskega gradu, nam niti na misel ni prišlo, da bomo 27 let pozneje zelo, zelo redki tisti, ki smo bili tam in se bomo na drugem Orlovem vrhu v Sev. Ameriki spominjali teh junakov, katerih se komunistični zločinci še vedno bojijo, čeprav so že 25 let mrtvi.

Na ta dan bodo na Orlovem vrhu Ljubljanskega gradu na zbranih grobovih naših borcev nad katerimi so naredili športno igrišče, verjetno igrali nogomet. In mi? Njihovi soborci, sorodniki, rojaki, ali bomo tudi mi v svobodni Ameriki za 25. obletnico pokolja tudi igrali politični nogomet na Orlovem vrhu Slovenske pristave, ali daleč od nje? Ali ni skrajni čas, da se zavemo, da Orlov vrh ni športno-politično igrišče, ampak narodno-ideološko svetišče. Na njem ni prostora za politiko, ne za nerealistične politične ambicije, ampak je ob njeni kapelici samo prostor za spoštovanje, ki ne pozna sektaštva.

Nikakor ne mislim, da bi složna emigracija ustvarila kaj več kot ne-

Konzorcij, uprava in uredništvo TABORA želijo vsem slovenskim protikomunističnim borcem, soodrodnikom, dobrotnikom, naročnikom in bralcem

vse blagoslove božje za

PRAZNIK VSTAJENJA

ki naj bo nam vsem simbol upanja v naše vstajenje za

BCGA — NAROD — DOMOVINO

složna. Različni pogledi so nujnost zdrave družbe; družba sama pa mora razumeti, da ima vsak pravico do svojega prepričanja; zavedati pa se mora tudi, da je prepričanje treba ob gotovih slučajih podrediti višjim interesom, v našem primeru ideologiji. Prostora za argumente je vedno dovolj.

Sprta soseda gresta v primerni razdalji v isto cerkev in k isti maši. V njej pa oba lažeta Bogu, ko molita: „Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo svojim dolžnikom...“

Zunaj cerkve pa prvi, ki je boljše razumel smisel molitve pozdravi svojega soseda s hladnim: „Dobro jutro!“ Sosed pa si bo takoj mislil: „Ga vidiš hudiča kako izziva?“

Ako pa je pozdrav prijateljski, pa bo rekel: „Le kako mere biti tako hinavski...?“ V bistvu pa ni ne eno ne drugo, samo končati je hotel nesmiselni molk.

Na meji med Združenimi državami in Kanado v Buffalo, New York, stoji most z imenom: *Peace Bridge* (most miru). V sredini mosta visi zastava Združenih narodov. Na vsaki strani nje pa zastava države, ki jo predstavlja.

Tudi Slovenci v Sev. Ameriki imamo svoj „Most miru“ na Orlovem vrhu Slovenske pristave, ob spominski kapelici. Za 25. obletnico dokažimo, da če že hodimo po različnih potih, gremo k istemu cilju, kajti vse drugo, kar je z nami povezano, je tukaj brezsmiselno. Ob spominski kapelici je duh, ki oživlja, materija je samo mrtva nujnost za življenje.

Dokažimo tistim, ki nas niso mogli življenjsko uničiti, da se tudi duševno ne damo. Ne dopustimo, da bi bil Orlov vrh in kapelica za 25-letnico glas vpijočega v puščavi, S svojo udeležbo pa dokažimo, da nismo trs, ki ga veter maje...

„IZ CVETA JE NASTAL SAD“

Med prve mislece petega stoletja pred Kristusom prištevamo jonske filozofe. Njih domovinica je obsegla nekaj otokov egejskega morja ob obali Male Azije. Tam so živeli Jonci (Grki), ki so se odlikovali kot mornarji, trgovci, obrtniki in celo filozofi. Zanimalo jih je: kako in iz česa je nastal svet. Eden je dejal iz vode, druge iz zraka, tretji iz ognja itd. Nikakor pa niso mogli razumeti izpremembe ali transformacije, kot npr.: zakaj na mestu cveta se pojavi pozneje sad. Belili so si glave s tem in podobnimi pojavi narave ne da bi mogli najti primeren odgovor za svojo radovednost.

Šele Aristotel, dve stoletji pozneje, more prodreti v skrivnost narave, saj je bil prvi taksonomist, ki je ločil rastlinstvo od živalstva; zato osvetli ono, kar njegovi rojaki Jonci niso mogli doumeti rekoč: cvet je v potenci, se pravi v moči, da se iz tega porodi sad.

Kako počasi je napredoval človeški razum v dobi pred našim štetjem in še dolga stoletja po njem. Današnji človek ima delo raziskovanj olajšano zato, ker vsebuje in razpolaga s podarjeno mu civilizacijo staro že nad pet tisoč in več let.

Človek pa se tudi rad vpraša: zakaj je na svetu hudo? Odgovor moj se glasi tako: egoizem in napuh človekov sta kriva vseh nevšečnosti, ki jih doživlja.

Tudi dobri, mali slovenski narod, ki mu je Bog odmeril prostor pod Triglavom in neposredno bližino tega je trpel krivice in ponižanja; zato je jokal in še joče nad usodo, ki ga je zadela. Ko obujamo spomine izpred petindvajset let, ugotavljamo, da so nam vse gorje povzročili: komunisti, nacisti in končno kot v dopolnilo pritisnili pečat narodne nesreče na vetrinjskem polju maja petinštiridesetega Angleži. Tukaj je brez dvoma nekaj resnice, toda samo nekaj!

Leto predno smo doživeli katastrofo na vetrinjskem polju, smo vdihovali pokvarjeno ozračje, ki nam je slabilo moč razuma in razkrajalo naša pljuča. Zato smo bili brez moči takrat, ko je bilo tisoče slovenskih vojakov in civilistov v skrajni nevarnosti za svoja življenja. Cvet, ki se nam je zdel tako lep je dal končno neužiten sad in tega smo použili Slovenci še preden smo zapustili domovino. Zato so umrli tisoči. Zato še danes tavamo preostali omotični po svetu in ni ga zdravila, ki nas bi zdravilo ter stregnilo za medsebojno razumevanje in prijateljstvo.

Človek, ki je bil osebno prizadet nikdar ne more biti zadosti objektivni in nepristranski v svojih sodbah; zato pa bo izpregovorila zadnjo besedo zgodovina o nečistih pa tudi čistih dejanjih nas vseh, kakor tudi o posameznikih. Tako bodo v mnogih primerih prvi zadnji in poslednji prvi.

Zgodovine se ne učimo zato, ker nas bi zanimala samo njena preteklost pač pa zato da bi se iz nje mogli kaj priučiti za našo sedanost in bodočnost. Ta veda je napisala v svoje knjige že marsikatero junaško deja-

nje. Pokličimo si v spomin Aleksandra Makedonskega, ki je osvojil ves bližnji vzhod, ter ga tudi civiliziral. Pa tudi žalostna dejanja piše zgodovina. V dobi angleške republike sta O. Cromwell in njegov verski fanatizem, v prvi polovici sedemnajstega stoletja uničila dobršen del poštenega irskega naroda. V enem samem dnevu je bilo prodanih na trgu v Dublinu za sužnje na otok Jamaica tisoč irskih deklet. So vodilni slovenski ljudje izpred petidvajset in več let kdaj študirali vandalska dejanja Angležev na Irskem in drugod po svetu, ali pa so samo pripravljali politične govore polnih obljub pa nič drugega? Zakaj smo potem želeli iti in končno šli v objem Angležev? Odgovor je jasen, kakor je jasno nebo nad slovenskim Jadranom.

V zamejskih časopisih čitamo, kako velika je podjetnost Slovencev, kjerkoli se nahajamo. Zgradili smo edinstven nebotičnik v Adis Abebi, izumili atomski mikroskop v Avstraliji, napisali znanstvene knjige, umrli junaške smrti v Vietnamu, pokristjanili ljudstva Afrike, Azije jih oblekli in obuli. Zakaj? Za dobrobit človeštva. Na nekoga pa smo pozabili medtem, ko smo in še razdajamo za druge. Pozabili smo na samega sebe. Tudi mi Slovenci v Argentini in drugod po svetu potrebujemo denar za pomoči potrebne Slovence, ki bi v prvi vrsti koristil nam in končno previšek tega namenili drugim. Emigracija, ki ekonomsko ne stoji trdno, je slej ko prej obsojena na nazadovanje. Ostanje nam še ideološka borba proti komunizmu. pa tudi ta že pokašljuje, ker je večina njenih članov samo še čustveno protikomunistična. Zato oznaka kot npr. bil je velik protikomunist ali pa bil je velik katoličan v naših zamejskih publikacijah rani posluh tistim, ki vedo kaj pomeni biti prvo in zadnje zgoraj omenjeno. Kadar govorimo, zlasti pa kadar pišemo moramo biti skromni z označbami ter rabi besed sicer se lahko osmešimo, če damo temu ali onemu preveliko merico priznanj in naslovov. Čut za pravilno presojanje oseb, njih dejanj in dostojnost morajo vladati med nami vedno in za vse.

Bili smo Slovenci prvi med vsemi narodi v Evropi, ko smo že v devetem stoletju pokazali čut za pravičnost ter razumevanje, ko smo si volili pravico in postave na Gosposvetskem polju. In danes? Kje so tiste prednosti, ki so jih uživali naši pradedje v domovini Slovencev.

Zopet se je iz cveta rodil nov sad, tokrat užiten, zato srknimo iz njega sok, ki nam bo dal moči, duha ter enotnosti za srečo vseh Slovencev v tujini in doma.

KER JE ENA IZMED BISTVENIH NALOG TABORA, OHRANITI IN DO SKRAJNIH MEJA VSEGA SVETA RAZŠIRITI PRAVIČNO SLAVO NAŠIH PADLIH PRVOBORCEV ZA SVOBODO IN DOSOJANSTVO ČLOVEKA, JE MAJHEN DEL NAŠE HVALEŽNOSTI NJIM TUDI V TEM, DA REDNO PORAVNAVATE NAROČNINO IN DARUJETE V NAŠ TISKOVNI SKLAD!

France Dejak

PRED 25. LETI V KOČEVSKEM ROGU

Z nekim strahom, a vendar veseli smo v nedeljo, 27. maja sprejeli novico, da gremo na pot. Spravili smo skupaj svoje stvari, kar ni bilo težko, saj itak ni bilo mnogo. Poleg vojaške opreme še kake fotografije domačih in prijateljev ali kak osebnih spomin, to je vse kar smo imeli.

Bili smo mladi, vsi okoli 20. let stari. Komaj smo začeli živeti. Mladi, toda usojeno nam je bilo, da bomo živeli le še par tednov. Koliko gorja, krvi, trpljenja in mladih življenj bi tedaj lahko nekdo rešil, če bi to vojsko poslal kamorkoli že, samo ne v Jugoslavijo v roke komunistom, ki so nas sprejeli z udarci, zaničevanjem, nas sestradali, nato pa vse zverinsko poklali. Ni ga bilo, ki bi tedaj bil v stanju rešiti ta mlada življenje, zato smo čašo trpljenja izpili do dna.

Okoli 8 ure zjutraj smo bili že vsi na tovarnjakih, ki so stali pri vhodu Vetrinjskega taborišča. Kdor je imel domače, se je poslovil od njih, drugi pa smo se poslovili od prijateljev. Vsi pa smo preostalim zagotovili, da gremo v Italijo in da bomo tam uredili taborišče, da tako v malo boljših razmerah preživimo povojno viхро in dočakamo dan, ko bomo zopet zaživelі življenje svobodnih ljudi.

Motorji tovarnjakov so zabrneli in poslednjič smo si pomahali v slovo. Tisti, ki so ostali v taborišču so nam morda tedaj še zavidali misleč, da bomo kmalu v boljšem taborišču, v barakah s streho in boljše hranjeni, medtem ko so oni ostali pod milim nebom na Vetrinjskem polju. Bilo pa je ravno nasprotno. Prepeljani smo bili v domovino proti svoji volji. Tam nas je čakalo trpljenje, zaničevanje in nazadnje smrt od ljudi, ki so iste krvi. Pijani svoje zmage, kot se tolažijo danes, so komunisti dobesedno pobesneli nad nami. Nismo se mogli braniti in za nas ni bilo nobenega usmiljenja. En mesec po končani drugi svetovni vojni smo bili sestradani, žejni, nagi in brez vsake sodbe zmetani v kraške jame.

Tovornjaki so v spremstvu angleških vojakov drseli po naši lepi Ko-roški, preko Dravskega mostu na Področico. Tam je bil nekak pregled in ukazano je bilo, da mora vsak, ki bi imel še kako orožje pri sebi, to oddati. Potem so nas naložili na tovorni vlak, vagone skrbno zaprli in nas v spremstvu angleških vojakov odpeljali v Jugoslavijo. Ne bom popisoval trnjeve poti po slovenski zemlji, ampak bom šel preko Jresenic, Kranja, Škofovih zavodov v samo Kočevje. Tja smo dospeli 8. junija okoli 2. ure zjutraj. Lačni, žejni, pretepeni in oropani vsega, smo v vagonih čakali jutра. Okoli 5. ure zjutraj so komunisti odprli vagone, nas segnali ven in

v četrstopenjskih odgnali proti Marijanišču. Tam so nam dali hrano! Menda so komunisti vsem domobrancem, ki so dospeli v Kočevje kuhali eno in isto hrano. Hrana ni bila užitna in tako smo jo kljub lakoti zmetali v posebne, zato določene, sode. Komunisti pa so se norčevali in govorili, da bo ta ista hrana ponovno podeljena domobrancem, ki pridejo za nami. Kaj vse je bilo v tej jedači, je težko reči. Videl sem kisló zelje in smrekove igle, toda nobenega okusa po zelju ni bilo, pač pa po neki skvarjeni gnili stvari.

Okrog sedmih zjutraj so nas skozi mesto odgnali v dom slepih. Ljudje, kolikor smo jih med potjo srečali, so nas gledali nekam otožno, nič hudobno, menda jim je bilo znano, ali pa so slutili, kaj bo z nami. Marksikateri med njimi si je gotovo mislili: „Ubogi reveži, iztekajo se jim zadnje ure.“

V domu slepih so nas natrpali v prvem nadstropju, odkoder so nas po deset vodili v pritličje. Partizan, ki nas je spremljal, nam je govoril, da nas morajo zvezati, ker se je pri prejšnjem transportu dogodilo, da sta dva domobranci zaklala stražarja in ušla. Še dalje je razlagal stražar, da bomo odvedeni pred ljudsko sodišče. Na stopnicah smo morali odvreči vse, kar smo še imeli, kajti zagrozili so nam, da bo vsak, pri katerem bodo našli najmanjšo stvar, strogo kaznovan.

Mene so zvezali okoli pol osme ure zjutraj 8. junija. Vezanje se je vršilo takole: Obrnjen v zid si moral zavihati rokave vojaške bluže in srajce in nato dati roke na hrbet. Komunist je roke prekrizal in jih zvezal z golo žico. Pomagal si je s kleščami, da je delo hitreje in bolje opravil. Meni je levo roko tako trdo zvezal, da je čez kratek čas postala črna in mrtva. Desnica je bila zvezana malo rahleje. Poleg posameznega vezanja, so zvezali še dva po dva skupaj nad komolci in tudi z golo žico. Tako zvezani smo čakali eno uro za odhod — neznanokam. To čakanje je bilo obupno; mnogim med nami je postalo slabo. Onesveščeni so se zgrudili na tla in s tem seveda potegnili še svojega zvezanega sotrpina. Prosili so vode, prosili, da naj zrahljajo vezi in jih povežejo bolj človeško, da se bo mogla kri prettekati po žilah, ker sicer ne bodo za nobeno delo več. Odgovor na te prošnje so bile batine in norčevanje, da naših rok ne bomo rabili več.

Po enournem čakanju so nas naložili na tovarnjake, približno po 50 na enega. Na tovarnjaku smo morali klečati in skloniti glave v tla. V vsakem kotu je bila straža z brzostrelko in gorjačo. Vozili smo se preko Kočevja, šalke vasi, Željne, od tam pa desno v Kočevski Rog. Med vožnjo so štirje stražarji hodili kar po naših glavah in nas pretepali. Vožja je trajala kake pol ure. Po prihodu na kraj morišča, so odprli vrata in nam ukazali, da potisnemo noge naprej tako, da smo sedeli. Partizan je vsakega z nekim kavljem potegnil naprej in mu odvzel čevlje. Kakih 10 metrov stran od kamijona so nas razvezali in nam ukazali, da se slečemo. Večina je morala sleči vse, nekateri pa le uniforme. Med vso to ceremonijo pa so nas pretepali z vsemi mogočimi stvarmi, palicami, noži, puškinami

kopiti itd. Skoraj vsak od nas je bil krvav, nekateri so imeli odprte velike rane na glavi. Spet drugi je imel prebodeno oko, ali odrezano uho in podobno. Od kraja slačenja do jame je bilo kakih 200 metrov. Na vsakem koraku te poti je bilo zopet mučenje in marsikateri se je onemogel zgrudil na tla. Komunisti so onemogle bili kar na tleh in nekatere napol žive, druge že mrtve znosili v jamo.

Tik pred jamo je morilec vsakega ustavil. Vprašal ga je, odkod je doma in kako dolgo je bil pri domobrancih. Ko sem bil na vrsti jaz, mi je morilec rekel, da naj ga gledam v oči, menda zato, da bi videl, če imam kaj zlatih zob. Kdor jih je imel so mu lete izbili pred ustrelitvijo. Na desni strani jame sem videl kakih 10 domobrancev, ki so ležali na tleh, komunisti pa so jih tolkli po glavah. Pozneje sem te žrtve videl v sami jami, ko so jih posamič metali v jamo z razbitimi glavami oziroma čeljustmi.

Po izpraševanju mi je komunist pred jamo dejal, da naj naredim počep tik pred jamo. Medtem ko se je on pripravil na strel sem jaz odskočil v jamo. Ustrelil je za menoj in me med padanjem v jamo zadel v levo stegno. Padel sem na človeška trupla in se hitro, še predno je padla druga žrtev zavalil na kraj jame. Tedaj sem zaslišal glas „Ali si še živ“ in ugotovil sem, da sem le malo ranjen. Okoli dvanajst nas je bilo v jami živih z manjšimi ranami, eden pa je imel prestreljen vrat. Ta se je držal dobro ves dan, toda proti večeru je bil zadet od bombe, ki so jih komunisti metali v jamo in začel je bolj krvaveti — izkrvavel je. Ves dan sem tako v jami gledal domobrance, kako so umirali. Tisti dan so jih zmetali v jamo okrog 800. Malokateri je bil takoj mrtev. Tisti, ki so bili še živi, so se potegnili k robu jame, klicali svoje drage, molili in govorili: „Oče, odpusti jim saj ne veš, kaj delajo.“ V tej agoniji so izkrvaveli, utihnili in umrli. Občutek sem imel, da se je vsem tem smrt zdela lahka. Verjetno si je vsak, radi vsega prestanega gorja, želel le še smrti. V jami sem doživel prizore, ki so me ganili, čeprav sem sam bil na robu smrti. Bil sem priča smrti treh bratov, katere sem osebno poznal. Drug za drugim so padli v jamo, vsi smrtno zadeti, toda glasno so klicali drug drugega po imenu: Tone — Vinko — Jože, nato pa drug za drugim utihnil in mirno umrli.

Ves dan sem gledal umiranje in niti enkrat nisem slišal besede maščevanja ali najmanjše kletvine. Iz ust umirajočih je prihajala molitev in beseda odpuščanja.

(Tako je umirala slovenska vojska lepega sončnega dne, 8. junija 1945.

Kako rad bi za 25. obletnico obiskal vaš skromen skupni grob, pa mi ni dano. Mučitelji skrivajo zločin, bojije se vas. Nas so mučili, vas zverinsko pobili, grob osem tisočev v Kočevskem Rogu pa skrbno zakrili in podminirali. Skale so se zrušile na vaša izmučena trupla. Z gotovostjo vem, da so mnogi v jami umrli grozne smrti šele po več dneh trpljenja, mnogi od žeje, kajti lakote ni nihče več občutil. Vode, požirek vode, samo to so želeli umirajoči in smrt bi bila lažja. Vaš grob, dragi slovenski vo-

jaki, so morilci zravnali, zasadili so ga z divjim drevjem misleč, da je zločin zabrisan. Mučilci so bili prepričani, da nihče ne bo zvedel za ta grob in še drug drugemu so prisegli molččnost in odšli od kraja, kjer je zakopana idealna slovenska mladina.

Vsi, ki smo tedaj bili živi v še svežem in odprtem grobišču, smo si tudi sveto obljubili, da bo tisti, ki bo ostal živ povedal narodu in svetu, kako so umirali slovenski domobranci in kdo so bili naši morilci. Komunisti, niste uspeli zločinov prikriti! Skoro z vsakega večjega morišča se je kdo rešil. Priznajte sedaj po 25. letih zločin in povejte narodu, zakaj ste ga napravili. Ako so za to strašno morijo odgovorni ljudje, ki so kot pravite bili „pijani zmage“, potem jih kaznujte. Zavedajte se namreč, da vas bo slovenski narod slej ko prej prisilil, da mu daste odgovor za te zločine.

Vam bratje v Kočevskem Rogu in po vseh grobiščih v Sloveniji obljubljam, da bo prišel čas, ko vas obiščemo. Tedaj bomo izruvali iznad grobov tisto divje drevje, ki so ga tam nasadili morilci, mesto tega pa nasadili lepega žlahtnega. To bomo storili iz hvaležnosti in spoštovanja do vas, ki ste dali svoja mlada življenja za Boga — narod in domovino. Do tedaj pa Bog in naše molitve z vami!

F. U.

Za zidovi prisilne delavnice in uprave UDB-e

Že pred leti mi je znanec iz švedske poslal poročilo o svojih doživljajih v prisilni delavnici in na glavni upravi SDB (UDV-e, OZN-e). Zdi se mi primerno, da za 25-letnico teh strahot objavimo tudi poglavje o mučenju na kraju, od koder so pravzaprav prihajale direktive za mučenje in pobijanje po drugih krajih Slovenije. Ta fant je bil vaški stražar, a domobranstva zaradi slabotnosti ni služil (vsaj kot je meni znano). Po našem umiku je ostal doma.

E. 9.

Prvič zaprt

Rad bi opisal svoja doživetja iz dni, ko je komunizem zasužnjil našo lepo Slovenijo. Opisal bom metode in postopke, s katerimi so „osvoboditelji“ uničevali mladoletne domobrance takoj po koncu vojne.

Najprej so me odpeljali v neki zapor na Vrhniko. Tu sem izjavil, da sem doma iz Logatca, čeprav sem iz Dobrove pri Ljubljani. Ta zapor so kmalu izpraznili, jetnike so odganjali na vse strani. Mi smo šli peš v

Dolenji Logatec, kjer so nas dali v Prosvetni dom. Ker sem bil brez vsega, sem se zavil v neko kulisno platno. Močno zastraženi smo spali na golih tleh.

Tu se je začelo popisovanje in zasliševanje. Dobili smo številke: ena, dve ali tri. Jaz sem dobil številko ena, mladoleten, a belogardist že od 1942. leta, kar sem jim tudi povedal. Kaj te številke pomenijo, takrat ni nihče vedel.

Prisilna delavnica

Čez 14 dni so nas v živinskih vagonih odpeljali proti Ljubljani. Štredi noči smo se znašli na ozkem dvorišču, ki je bilo obdano z visokim zidom. Dvorišče je bilo močno razsvetljeno in zastraženo.

Takoj je padel ukaz, da se ne sme nihče premakniti. Po dva in dva smo odhajali k neki mizi, kjer smo morali odložiti vse svoje stvari. Prvi rop. Vsak se je moral sleči do nagega. Obšla nas je groza, ker so bile v nas s treh strani obrnjene brzostrelke. V ta strah se je zaslišal škodoželen glas partizana: „Tovariši, kdo bo začel prvi streljati?“ Tedaj je vse zatrepetalo. Nekateri so popadali po tleh kot mrtvi, drugi so prosili usmiljenja. Slišal sem vzklike: „Bog, pomagaj mi! — Mati božja, reši nas! — Kje ste otroci moji, žena, mati, oče? Kje ste, da bi vas vsaj še enkrat videl?...“ Vse to je bil le uvod v tisto, kar je sledilo.

Ob pregledovanju naše obleke so pri nekom menda našli revolver. Takoj so ga odvedli in je bil rešen trpljenja.

Pri meni so našli knjižico Presv. Srca Jezusovega, ki mi je bila spomin in umrlo sestro. Ključarjev partizan se je začel norčevati: „Kajne, zdaj ti ho pa ta žegnana bukva pomagala!“ Neki sotrpin se je tej opazki malo nasmehnil, partizan pa naju je za kazen prisilil, da sva knjižico pojedla, vsak polovico.

Ko so nam tako pobrali, kar smo še prinesli s seboj, so nas pogнали v stavbo prisilne delavnice, ki je bila na Poljanskem nasipu št. 40. Tudi tu so nas težko pričakovali. Najprej smo dobili „propustnico“, kot so rekli. Dobili smo jih, kamor je pač padlo. Tedaj sem dobil na glavo znamenje, ki ga bom nosil do smrti. Potem so nas 60 stlačili v sobo št. 1. Druge sobe so bile že polne jetnikov. Vseh nas je bilo kakih 1:500, kar sem ugotovil po tablicah, ko smo hodili po hrano. Vsak dan so prihajali novi, med njimi tudi usmiljene sestre. Vsako noč so zvezane ljudi z avtomobili vozili iz poslopja. Tudi po petsto jih je zmanjkalo v eni sami noči.

Iz sobe smo gledali na dvorišče, kako so nakladali naše sojetnike, čez kakih šest ur so se isti tovornjaki vračali po druge. Pogosto so streljali na okna, a kljub temu smo gledali na dvorišče in vedeli, kaj čaka tudi nas.

Mene so že prve dni pošteno pretepli, ker me je spoznal neki domačin. Kdor se je javil zdravniku, ga je zmanjkalo. Lakota je bila neznosna, ker smo bili nekateri že pet dni brez hrane. Šele šesti dan so vrgli med nas nekaj skorij kruha, kot psom. Vsi smo planili nanje, dokler na tleh ni ostalo drugega kot nekaj drobtin, dobil pa nihče ni nič. Nekateri so ne-

zavestni obležali na tleh. Naslednje dni so padali vedno pogosteje. To je bil strašen poskus stradanja, da so ugotovili, kako je lakota delovala na jetnike.

Šele po štirinajstih dneh so nam začeli dajati „hrano“-vodo, na kateri je plavalo nekaj pese ali krompirja.

Še veliko je skritega na Poljanskem nasipu 40. Koliko žrtev je bilo na „slepem dvorišču!“. Kako so v mizarski delavnici delali nekake zaboje, „krste“ v pritličju sodišča. O tem bi vedeli povedati le tisti, ki so pri teh umorih sodelovali. Kdo so bili krvniki, ki so na slepem dvorišču obešali ljudi? Kakor smo videli skozi okno, so to delali z največjo naslado. Slišal se je glasen smeh paznic žensk, ki so se krohotale, ko so kakemu zaporniku zategnile „štrik“ okrog vratu. In kje so grobovi teh nesrečnih, ki so v tistih strašnih dneh tu končali?

Čez dva meseca je prišla neka komisija, v kateri je bil tudi uniformiran sovjetski oficir. Začelo se je ponovno zaslišanje. Ko je bilo to končano, je vsak dobil papir, na katerem je bilo njegovo ime, podčrtano rdeče ali plavo. Rdeče podčrtane so odgnali v noč, na morišče, plavo podčrtane pa so bili amnestirani in so šli lahko domov.

Oproščen

Komisija je pod moje ime potegnila plavo črto, zato sem smel iti domov. Sestradan, zmučen in prestrašen nisem mogel verjeti, da sem res tako srečen. Šel sem na pot. Od Ljubljane do Dobrove je uro hoda. Meni je vzelo dolgih sedem ur, tako sem bil izčrpan. Kot sem pozneje zvedel, me je to rešilo. Pred domačo hišo so me namreč z avtomobilom čakali Sovjeti. To je bila res banditska zvijača: izpustili so me, da bi me spet zgrabili in skrivaj ubili. Ker me tako dolgo ni bilo domov, so me šli Sovjeti iskat tudi drugam. Pri tem so prišli k starejšemu človeku, ki jih je prepričal, da nisem slab človek in so šli. Tako sem bil zaenkrat rešen.

Domov sem prišel ušiv, lačen, pretepen in upadel, da me lastna mati ni spoznala. Zjokala se je, jaz pa sem rekel, da zahvalimo Boga, ker sem eden od tistih redkih, ki so tako srečni, da so ostali živi. Mama mi je povedala, da so me pred dvema urama iskali Sovjeti. Z njimi so bili tudi domačini: Vamplov Fridel, Jožetova, Mickena Ivanka in Andrejev Rafko, ki so vsi proti meni.

Od doma in spet v ječo

Ker so zgoraj omenjeni sovaščani vedno govorili proti meni, je bila mama v takih skrbih zame, da sem se odpravil na Log k teti. Tudi tu so me poiskali. Prinesli so mi zapečateno pismo z obtožnico, da sem vojni zločinec, da sem obdolžen in kriv aretacij, internacij, italijanskih požigov, vsega skupaj dvanajst kaznivih dejanj proti ljudstvu. Zapisano je tudi bilo, da je vse to dokazano in da ne zaslužim drugega kot smrt. Spodaj so bili

podpisani: Grabež Ivan, Čadež Bogomil, Eva, Marija, Tomc Rafael, Mickena Ivanka, Rihtar Jože, Tomc Johana, Smole Tone (Log), Malavašič Milan (Log) in Krek. Največ težav mi je prizadel Dleskov iz Gabrja, vse pa so organizirali sosedovi, Čadeževi. Želeli so mi smrt, čeprav nikomur nisem nič hudega storil.

Tako sem bil spet na OZNI, na Poljanskem nasipu.

Po službeni dolžnosti moj zagovornik dr. Franc Lokar je spretno dokazoval, da je obtožba Čadeževih krivična. Rihtar Jože je sam priznal, da so ga nagovorili in poučili, kaj naj govori proti meni. Vsi ti dokazi niso bili upoštevani, ker je bilo vnaprej določeno, da me morajo spraviti s poti, ker sem se že mlad postavil proti komunizmu. Pahnili so me v bunker (samico) št. 18, kjer so me vkleenili na gola tla. Podnevi je bila notri popolna tema, ponoči pa mi je v oči svetila močna luč. Zaslíševali so me cele noči, obenem pa me vedno pretepali, me dajali na razne mučilnice in natezalnice, da so me dostikat zapustile vse moči. Izstopili so mi vsi sklepi. Ob nekem zaslišanju so me najprej pretepli, potem pa je zasliševavec odšel iz sobe, na mizi pa pustil revolver. Vedel sem, da je samo nastavljen in prazen, ker so take in podobne metode uporabljali pri vsakem, katerega so hoteli hitro „spraviti“.

Priznanje in obsodba

Kljub nečloveškemu mučenju dva meseca nisem ničesar priznal, zato sem ostal v bunkerju dva meseca. V tem času so me duševno in fizično popolnoma ubili in strli. Vid mi je tako opešal, da sem gledal dan kot bi gledal mleko. Želel pa sem živeti.

Neke noči so me tako spet zasliševali in to pot kar trije. Z dvignjenimi rokami sem bil obrnjen v zid. Tedaj sem jim priznal in potrdil vse, kar koli so me vprašali, čeprav so bile tu izpovedi in besede, kakršnih se ne sliši vsak dan. Resno sem si želel smrti, ker sem vedel, da me bo le ta rešila. Ob koncu mi je rekel zasliševavec: „Ti si že trikrat zapisan smrti, za ubit si.“ Hvala Bogu, bom vsaj rešen, sem si mislil in podpisal strašno izjavo, katere nisem niti prebral.

Potem so me dali v neko veliko sobo. Tu sem našel g. Souvan Ferita, ki si je v obupu porezal žile na rokah, da bi se s samomorom rešil trpljenja. Toda to se mu ni posrečilo. Tu sem čakal, misleč, da me bodo kar tu pokončali. Konca pa še ni bilo, ker so me hoteli še mučiti.

Čez nekaj dni so me odpeljali na sodišče na Miklošičevo cesto št. 9. Vrgli so me v sobo št. 79. Tu je bila „razprava“. Obremenilnih prič proti meni je bilo že itak dovolj. Ko pa je sodnik prebral mojo podpisano izjavo, je bilo treba samo še vešal ali puške. Razprava je tekla dvakrat po deset ur. Zaradi formalnosti je sodnik le vprašal, če soglašam s tem, kar sem podpisal na UDV. Gotovo so pričakovali pritrdilnega odgovora, toda jaz sem glasno in odločno rekel „Ne!“ Povedal sem jim, kako so me mučili, pokazal sem jim gnojne rane, katere sem imel po celem telesu in ki so bile

še odprte. Niti pomislil nisem, da so meni enake ljudi že skoro vse likvidirali. Tedaj se je oglasil javni tožilec Vodopivec in je padlo po meni. Potem so se umaknili na posvetovanje. Obsojen sem bil na dve leti strogega zapora s prisilnim delom.

Na Miklošičevi cesti, v sodnijskih zaporih, je bilo nekaj paznikov, ki so nam poganjali mraz v žile. Najhujši so bili: Planinc, Ferline, Škerl in paznica Tina. Na stotine ljudi nosi ta imena v sreih in jih ne bodo nikoli pozabili, ker so vklesana v njihove odprte rane.

Prisilno delo

Obsojen na prisilno delo sem bil poslan v Adoševce, kjer so gradili avtocesto. Veliko bi imel povedati tudi o tem nesrečnem kraju. Koliko jih je tu pustilo življenje! V tem taborišču je bil glavni komandant zloglasni Hrastar. Njega se je vse balo. Nekaj časa je bil tudi v Ljubljani na Miklošičevi cesti. V Adoševcih je mnogo jetnikov ponorelo, drugi so se pri delu pobili. Ko je bilo vse ledeno, smo morali nagi, v samih srajcah hoditi na delo. Spali smo na prostem v svojih oblekah, če smo jih imeli, brez odeje. Doma niso vedeli za nas.

V rdeči „svobodi“

Kdor je obsojen kot politični nasprotnik komunizma, temu v komunistični državi ni nikoli odpuščeno. Tudi jaz sem dobil ta „pečat“, ki me je zaznamoval za zmerom. Vseh petnajst let, ki sem jih preživel v komunistični Sloveniji, sem bil suženj, brez vsakih pravic. Čeprav so me poslali domov, mi kazen ni bila nikoli odpuščena. Vseskozi sem stanoval v leseni baraki, ki je bila zbita iz dva cm debelih desk, skozi katere je burja pihala in pela svojo melodijo. Tu smo živeli z ženo in dva otrokoma. V baraki ni bilo ne vode ne elektrike. Skrbelo nas je, kako bomo kupili vsaj drva za zimo. Bližal se je mraz, a denarja za drva ni bilo. Mene je privatni sektor obupno izkoriščal kot teracer sem težko delal, a obračun (izplačilo) so mi dajali le vsake tri ali pa celo na šest mesecev. Stanovanje so mi ocenili na 45 točk, čeravno je bila le lesena baraka brez vsakih udobnosti. V Ljubljani na Cankarjevi ul. 10/0 pa ima Meklovšek komfortno zidano stanovanje, vse stene moderno oblečene z lesomidom, telefon, v kuhinji vodo, kopalnico in elektriko, torej vse, na kar jaz niti misliti nisem smel. To stanovanje so pa ocenili za 30% nižje kot moje, zato je plačeval manj davkov. Poleg tega nisem mogel misliti na kakšno pritožbo, ker zame so bila vsaka vrata zaprta, ker sem pravice prodal pri „beilih“. Za človeka vredno stanovanje sem prosil deset let, a zaman, za kvalifikacijo tri leta, a tudi zastonj. Kdo še more reči, da komunizem nima večnega sovraštva do ljudi, ki po svojem prepričanju niso komunisti? Na vse mogoče načine se jih skuša znebiti, ker se jih boji.

Po vseh teh izkušnjah in po velikem trpljenju sem izbral vsobodo na tujem.

Besede domobranske matere

Ponosni smo lahko na svoje matere!

V najhujših dneh, v dobi sovražstva, sramotenja, uničenja, likvidiranja in mučenja, so bile matere tiste, ki so vzpodbujale, bodrile, sinove in može domobrance, da so vztrajali na pravilno začrtani poti, v boju proti laži, nasilnosti, ropanju in ubijanju. Na vseh pohodih, nevarnostih sta spremljala domobrance materin blagoslov in molitev ter jih utrjevala v zavesti, da se borijo za pravično, sveto stvar: **Bog - Narod - Domovina**.

Ob strani nedoumljivi vesti o vračanju domobranske vojske so zakravela srca tisočernih mater. Kdo bi mogel popisati njih nepopisno bol, kdo izmeriti solze, ki so se neprestano utrinjale z obrazov trpečih mater v prečutih nočeh. Onemela je njih beseda, dih je zastal, krčeviti, sunkoviti vzdihli so se izvijali in spreminjali v neutolažljiv jok, ki je odmeval tedne po Vetrinjskem polju, že ob hipni misli na prodane nesrečnike-mučence. Prsti so se neprestano oklepali jagod rožnega venca in ustnice pregibale — za sinove, moža, katerih grobov nikoli ne bodo mogli najti, prižgati niti ene svečke in položiti niti ene same cvetlice.

Ena izmed premnogih trpečih mater je bila tudi moja mati — mati petih domobrancev. Najstarejši sin je končal v kraju najpodlejšega, nečloveškega, satanskega mučenja — pri škofji Loki, pod udarci kolov, bikovk, puškinih kopit, noži in streljanju podivjane, poživinjene partizanske drhali.

Po tej strašni tragediji se je moja mati večkrat podala k Vrbskemu jezeru. Želela je biti sama s svojo žalostjo v naravi. Nekega dne sem jo opazil, da sedi na skali pri jezeru zamišljena in da nekaj piše. (Nisem potalgal važnosti, misleč, da piše svojcem pismo. Toda čez par tednov mi je prišel po naključju v roke listič, popisan z drobnimi črkami. Takoj sem spoznal materino pisavo. Predragocena se mi je zdela vsaka njena pisana beseda, da bi jo odvrigel — zato sem listič obdržal.

Po štiriindvajsetih letih objavljam preproste besede moje matere, ki izražajo bol in simbolizirajo veliko duševno trpljenje ne samo ene, marveč tisočernih domobranskih mater

3. junija 1945, ob Vrbskem jezeru

„Nisem mislila, da bom prišla k jezeru. Šla sem iz žalostnega taborišča na sprehod. Pot v krasni naravi me je pripeljala tako daleč kar igraje.

Sedim ob obrežju, kjer sem naletela na neki prostorček. Občudujem krasoto božjega stvarstva ter ne morem razumeti tako strašne zlobe človeštva. Vendar zloba je kriva, da sem danes tukaj. V 55. letu mi je Bog dal, da vidim nekoliko svet,

kar sem že preje želela. Kljub vsej lepoti si le želim nazaj pod zeleni Rožnik.

Naša srca so preveč ranjena in razočarana. Ona hrepene samo po rešitvi, po zadoščenju. Trepečejo za svojce, za drage naše domobrance. O Bog! Pomagaj nam, reši nas! Varuj vse, ki so se za nas borili!"

Avtor gornjih vrstic, moja mati, še živi. Navzlic slabotnemu, napol hromemu telesu je njen duh ostal močan, njena ljubezen, delavnost in požrtvovalnost pa pravtako neokrnjena. Ko bo prebirala "Tabor", se bo verjetno hudovala nad „grešnikom“, ki se je drznil prenesti njene besede v javnost. Toda naj bo ta objava neznan delček najmanjšega priznanja in zadoščenja za vso njeno neizčrpno ljubezen, skrb, za duševno pa tudi telesno trpljenje, saj je dala od sebe vse — tudi svoje zdravje. Edino Bog ji bo nekoč pravi plačnik za vsa njena velika dejanja in dobra dela!

Naj ji Bog povrne zdravje in nakloni še mnogo let njej, pa tudi vsem preživelim vrlim domobranskim materam!

IZ RDEČEGA RAJA

Odgovor na žalitve Borcev NOV

Kot dopisnik glasila ZZB NOV Slovenije TV — 15 in drugih listov sem dobil več pisem od ljudi različnih poklicev, ki me spodbujajo, kako naj pišem in bičam napake pri nas. Pisma so bila dobronamerna in podpisana vse dotlej, dokler nisem v Nedeljskem dnevniku objavil v rubriki „Pritožno knjigo, prosimo“ sestavka „Kdo žali borce revolucije in njene pridobitve?“

Po objavi omenjenega prispevka 2. novembra sem prejel kar tri anonimna pisma, ki žalijo in klevetajo borce NOV, naš družbeni red, naše voditelje in mene samega. Poslal sem jih na uredništvo TV — 15.

V enem izmed njih, ki ga je napisal neznanec iz Ljubljane, so hude žalitve na račun nedeljske radijske oddaje „Še pomnite, tovariši.“ V pismu je zapisano, da so ti spomini pravljice za osnovnošolske otroke, češ da drugi ljudje ne verjamejo „kvasenju o junaštvih“. Neznani „junak“, ki pravi zase, da je bil tudi partizan, grdo žali borce NOV ter naše najvišje voditelje s povskami in na način, tako značilen za nekdanje belogardistične časopise.

V uvodu pisma se neznanec sprašuje, kje sem dobil toliko poguma, da sem prispevek objavil s celim imenom, hkrati pa domneva, da sem pod sestavek pripisal izmišljeno ime, kot da sem strahopetec njegove baže.

Drugi anonimni pisec je obrnil svojo ost proti že umrlim in še živim političnim voditeljem Slovenije in Jugoslavije. Republiške voditelje imenuje narodne izdajalce, naš narodnoosvobodilni boj pa fasado, za katero se skrivajo sleparji in goljufi slovenskega naroda. Svetuje mi, naj bolj prebiram časnike in sledim televizijskim oddajam, češ da naši novinarji znajo povedati, kje smo, da smo „srbska kolonija in beograjski pašaluk.“ Na koncu še dodaja, naj odprem oči, da bom videl, kako uničujejo našega kmeta, kako propada, česar nečem videti, ker sem se za majhno pokojnino prodal tistim, ki živijo kot milijonarji na račun delovnega ljudstva.

Ob vsem tem bi rad samo povedal, da sem že med zadnjo vojno odprl oči in se boril proti takim ljudem, kot so pisci teh pisem, ki bi se udinjali tujim gospodarjem in bili pripravljeni izdati domovino za Judeževe groše. Žalostno je, da takih ljudi življenje ni izučilo, da izrabljajo naše napake za nečenje sovraštva med jugoslovanskimi narodi in se ne zavedajo, da za našo ljudsko oblastjo stoji armada poštenih ljudi, rodoljubov, udeležencev narodnoosvobodilnega boja, komunistov, ki so pripravljeni braniti pridobitve, ustvarjene v težavnem obdobju povojne graditve.

Kot skromen človek, ki živi na razmeroma zaostalem kmetijskem območju, sem globoko prepričan, da bo tako kot vedno doslej naša dežela prebrodila tudi težave v kmetijstvu. Tudi moderne ceste bomo zgradili brez netenja sovraštva proti drugim narodom Jugoslavije

Karel Zorko
(Dolenjski list, novembra 1969)

Od 1200 navzočih samo 9

Na prvem terenu v Novem mestu živi več kot 1200 odraslih ljudi. Glede na njihov standard in službe bi se spodobilo biti vsaj včlanjen v SZDL, in če že delati v organizaciji nihče noče, bi se spodobilo vsaj enkrat na dve leti priti na sestanek. A tudi to se ljudem ne zdi več potrebno, odkar ima vsak svoj lep dom s televizijo in drugimi udobjem. Tako se je zgodilo, da je na krajevno konferenco SZDL, ki bi morala biti v četrtek, prišlo samo 9 ljudi. Med njimi niso bili niti vsi člani odbora, manjzalo je tudi 85 komunistov s prvega terena. Kdo naj pa drži organizacijo pokonci in čemu, če zanjo nikomur ni nič mar? Na pomanjkljivo obveščanje se tokrat ni mogoče izgovarjati, ker je vsako gospodinjstvo dobilo pismeno vabilo.

SPOMENIK LAŽI

V gozdnem gaju nad vasjo št. Jošt pri Stopičah so komunisti postavili marmornatni spomenik, na katerem je zapisano: „Na vseh koncih te naše zemlje spite, strahotno ubiti, mučeni, tepeni za podli okupaterjev drobiž.“

Kaj naj bi ta spomenik predstavljal ne ve očitno nihče, toda komunisti so ga hoteli imeti, da bi prevarali nevedne in dokazali, da niso bili oni morilci.

Pred nedavnim smo v Dolenjskem listu brali anonimni članek pod naslovom „Obsojamo in protestiramo“. Člankar pojasnuje, kaj naj bi ta laži-spomenik predstavljal. Takole je zapisal: „Spomenik mučenim žrtvam na šentjoštu pri Novem mestu je poškodovan. Stoji v gozdnem gaju kjer so v juniju in juliju 1942 odmevali kriki žrtev ki so jih mučili belogardisti proslulega štajerskega bataljona...“

Spet drugje nadaljuje pisec: „Neznani zlikovec je poškodoval spomenik tako, da, je odkrušil del marmorja. Brez ozira na to ali je bilo storjeno iz malomarnosti ali celo hote takšno skrunjenje spomenika ostro obsojamo in protestiramo! Okolje spomenika je kot kraj zgodovinskega pričanja o strahotah ki so jih preživljali naši ljudje v NOV zaščiteno, Okoličani kljub temu tam sekajo drevje grabijo listje in obračajo ob spomeniku vozove ter spreminjajo podo,bo zgodovinsko zaščitenega okolja, Zahtevamo ukrepe da, bodo imeli padli zaslužni mir vsaj po smrti!“

Kaj pa je resnica?

Tam ni nikakih grobišč! V obdobju ki ga pisec navaja, junij—julij 1942 je bil nad št. Joštom obsojen na smrt po izrednem vojaškem sodišču le en partizan, ki se je utihotapil v ilegalni odred in ko je bil spoznan kriv, je bil tudi ustreljen. To pa je bilo v tisti dobi tudi vse.

Spomenik torej prikriva resnico in ne predstavlja ničesar drugega kot kopico komunističnih laži. Pisca bi radi opomnili, da bi spomenk morali stati v Kočevskem rogu, kjer leži na deset tisoč nedolžno in brez sodbe poklanih slovenskih domobrancev ali pa na drugih masovnih grobiščih slovenstva, ki je padlo pod komunističnimi krogli.

član 1. ilegale
(Štajerskega bataljona)

NAŠI MOŽJE

Mirko Kunčič – 70-letnik

Ker nismo za to specializirano glasilo, na tem mestu ne moremo vrednotiti bogatega doprinosa, ki ga je mladinski pesnik in pisatelj Mirko Kunčič nagrmadil v zavidljivo zakladnico slovenskega slovstva. To so že, ali bi pa še morale pošteno opraviti za to pozvane publikacije ne samo v zdomstvu, kjer slavjenec deli usodo potikomunističnih emigrantov, ampak kljub temu

tudi v domovini, kjer so njegove pesmi in ostale knjižne stvaritve v zvesti službi Bogu, narodu in domovini plemenitile značaje in miselnost v prvinskih dobrinah slovenstva doraščajočih rodov.

Mi Mirka Kunčiča poleg hvaležnosti za njegovo literarno dnino, katere sadov smo bili deležni sami, ali pa se ob njih sočnosti napajajo sprejemljive duše naših otrok, cenimo predvsem tudi kot značajnega, klenega, odločnega protikomunista, ki se ne pomišlja pošteno zastopati naše resnice pred vsakomer, vedno in povsod, kjer in kadar je to dolžnost častnega človeka.

Za vse to našemu slavljenču, ki je tudi prijatelj, sodelavec in predvsem zvesti bralec TABORA, ob 70-letnici hvaležni kličemo: Še na mnoga, mnoga zdrava leta za dobro slovenskega naroda!

Srebrna poroka Emila Savellija, biv. poveljnika udarnega bataljona slovenskih domobrancev

8. decembra sta v mestu Volta Redonda v Brazilju slavila srebrno poroko bivši domobranski major in sedanji profesor g. Emil Savelli ter njegova soproga, gospa profesorica Slava roj Cafuta.

G. Emil se je rodil v Bosni, kjer je bil njegov oče v službi. Ko je imel dve leti, se je družina vrnila v Slovenijo. Vsa družina je bila glasbeno zelo nadarjena. G. Emil je postal pozneje dirigent godbe pri kraljevi gardi. Kakor mnoge druge oficirje je tudi njega doletela italijanska internacija. Takoj po vrnitvi iz internacije je stopil v domobranstvo in prevzel poveljstvo nove posadke v Kolečju, kjer je junaško odbijal hude partizanske napade. Pozneje je sprejel povabilo poveljnika primorskih domobrancev, Kokaljja, in odšel na Primorsko.

Kamor je mladi poveljnik prišel s svojim bataljonom, je pod smrtno kaznijo zahteval takojšen odhod vseh Italijanov s slovenske zemlje, ustanavljal slo-

venska društva in odpiral slovenske šole, pri čemur mu je pomagala mlada soproga gospa Slava.

Po končani vojni sta odšla v begunstvo in preživela prva leta begunstva po italijanskih taboriščih. Končno sta odšla s prvima dvema otrokoma v Brazilijo. Sprva sta bila v Rio de Janeiro. Z njima lastno vztrajnostjo sta napravila profesorske izkušnje, kar je tu v Braziliji za tujca prav težko, veljavno za vse srednje šole v državi Rio de Janeiro. Najprej sta dobila službo v mestu Rosende v uršulinskem zavodu. Čeprav sta pozneje dobila v bližnjem industrijskem mestu Volta Redonda službo na državnih srednjih šolah, je njun dom v Rosende, ki sta ga z velikim trudom uredila za svoje otroke, vedno na voljo vsakemu Slovencu.

Sedaj na novem službenem mestu že več let uspešno delujeta. G. Emil uči v dveh zasebnih gimnazijah in na višji tehnični državni šoli. Ves prosti čas posveča komponiranju in je med drugim po slovenskih motivih priredil več skladb za fanfaro, ki jih je ondotni zbor na državnem tekmovanju v mestu Aparecida tako dobro izvajal, da je dosegel prvo mesto.

O gospej Slavi je pred kratkim zelo pohvalno poročal ondotni tednik, „A Lira“ v zvezi s prvo razstavo državne gimnazije. List pove, da je razstava, ki jo je organizirala gospa Slava v dneh 29.—10. 6. 11 dosegla popoln uspeh. Učenci so razstavljali predmete, ki so jih sami napravili (telefon, telegraf, radio i. p.).

Slavljenca nista le požrtvovalna in cenjena šolnika, temveč tudi vzorna katoličana in narodnjaka in sta vse štiri otroke vzgojila v istem duhu. V družini se nikoli ne govori drugače kot slovensko, čeprav živi na stotine km daleč od drugih Slovencev. Tudi pismeno slovenščino dobro obvladajo. Najstarejša hči je lani z odliko končala univerzo v Rio de Janeiro in že poučuje na gimnaziji. Starejši sin tudi študira na univerzi in hkrati poučuje na gimnaziji. Največje veselje občutijo otroci, ki nikoli niso videli Slovenije, kadar se morejo pogovarjati z drugimi Slovenci. Zato ni čudno, da je vsa družina želela, da se srebrna poroka obhaja v krogu slovenskih prijateljev.

Povabilu sta se odzvala med drugimi tudi bivša domobranca gg. Jančar in Mestnik iz Sao Paula s svojima družinama. Nadalje sta si slavljenca želela obhajati srebrno poroko z mašo natančno ob isti uri kot sta se poročila v Ljubljani 1. 1944, t. j. 8. decembra ob 4 popoldne, kar jima je tudi uspelo. Po slovesnosti so ob prepevanju slovenskih pesmi vsi navzoči v najlepšem razpoloženju preživeli nekaj nepozabnih ur.

Temu lepemu življenjskemu dogodku svojega zvestega naročnika in dopisnika, se tudi "Tabor" pridružuje s svojimi čestitkami in mu želi, da bi še mnogo, mnogo let preživel srečno in zadovoljno, skupaj s svojo zgledno družinico.

MOJ TRETJI OBISK V SOVJETSKE ZVEZI

(Po „Ameriški domovini“)

Toronto, Ont. — Z letališča nas je vedno v redu pripravljeni avtobus z lokalnim vodičem odpeljal v hotel. Ker je bilo izredno lepe vreme, sončno in toplo, da smo bili lahko brez suknjičev (Sibirija?), so predložili, da se čez eno uro odpeljemo na izlet k Bajkalskem jezeru. Potniki, vsi navdušeni turisti, so predlog seveda sprejeli. Mene je pri britju v sobi dokončno prišlo v želodcu; zadnji moment sem imel še toliko moči, da sem postrežčka, ki je prinesel kovčke, s škatlo cigaret pripravil do tega, da je hitro popravil stranišče, kjer je kot že tolikokrat preje in pozneje voda veselo tekla in se nikdar nabrala. Ker sila kola lomi, sem se kasneje moral sam naučiti to popraviti.

Turiste hranijo dosledno z vedno enako hrano. Za predjed je salomon ali jegulja z malo zelenjave, sem in tja juha in še to ribja. Samo enkrat smo dobili še kar užitni boršč. Glavna jed je kako faširano meso, vse strašno mastno, pa brez prave solate. Za desert obvezni sladoled, vendar tudi, hvala Bogu, dobra kava.

Ker sem jaz obležal, je žena sama šla na izlet. Vozili so se po dve uri v vsako smer. Bajkalsko jezero je čudovito, manj vseč ji je bila restavracija, kjer so kosili. Bila je zelo primitivna. Poudarjala je lepo vožnjo po jezeru samem z gliserjem „Raketa“. Neverjetno, v taki divjini in tako luksuzen transport! Na splošno se mora poudariti, da od redkih panog v ZSSR je transport dobro organiziran in kar v redu obratuje. To velja za avionski promet, vlake, podzemno v Moskvi ter avtobuse. Manjkajo seveda še vedno ceste, ker razen par večjih cest v evropski Rusiji ni na tem polju še nič pravega. Osební promet praktično še ne obstoji, privatni avtomobili so silno redki in običajno velike škatle. Bomo videli, ali bo Fiat temu kaj opomogel.

10. septembra zjutraj smo odleteli v Bratsk, to je še 600 km severno od Irkutska. Mesto s 150.000 je podlaga velike elektrarne. Elektrarna ki so jo nam v podrobnosti razkazali je baje dvakrat večja kot Grand Coulee v ZDA. Naš hotel, odnosno bolj penzion je bil zgrajen ves iz lesa v lepem gozdičku. Gozdiči v Sibiriji so zelo lepi. Drevesa, iglavci so precej redko drug od drugega, vmes raste trava ali nizko grmičevje. To dela vtis, kot da bi bil gozd čiščen, kar seveda ni res, vse je naravno. Življenje v Sibiriji ni več tako naporno, problem je dolgočasje ker razen radija in kina ni drugega razvedrila. Plače v Sibiriji so skoraj dvojne pa še ljudje tam neradi obstanejo. Zaslужek v ZSSR niha med 80 rublji za navadne delavce pa do 400 rubljev za inženirje in zdravnike. Razlika pravzaprav ni velika do te pride šele, ko gre za počitnice, stanovanje, šolo, za nabavo avtomobila itd.

Stanovanje stane le 5-10 rubljev mesečno, minimalen je seveda tuji komfort, v teoriji devet kvadratnih metrov na osebo, v praksi 2-3 družine na stanovanje. Gradi se veliko blokov, ali kaj, ko preje niso desetletja nič napravili. Gradnja je površna in stavbe zgledajo po par letih take kot na zapadu po 50 letih!

Ljudje so nezadovoljni, ker je življenjska borba tako težka; za denar, ki ga zaslužijo, se da sicer marsikaj kupiti, pa je vse strašno drago. Dobri čevlji stanejo 30-40 rubljev, meter blaga za moški plašč 40-50 rubljev! V Sibiriji so nam pravili, da bi radi kupili škornje s podlogo proti mrazu. Če so naprodaj (do 80 rubljev), so takoj razprodani. Vlada se, izgleda, bori z inflacijo, ker se za denar boljše kvalitetne stvari vedno težje dobi in prej ali slej bo treba zopet razvrednotiti rubelj, ki je na mednarodnem trgu že padel na 18% uradne vrednosti! Reakcija ljudstva ne bo ravno mirna, ker se zadeva sedaj vleče že v šesto desetletje!

13. septembra. — **Novosibirsk**. — Smo še vedno v Sibiriji. Pokazali so nam Akademgorod, to je naselje blizu mesta samo za študij in raziskave. Prebivalstva v tem naselju je 40.000. Zanimivo je, da je vila rektorja zastražena. V Novosibirsku sem odkril v knjigarni kakih 50 slovenskih knjig, seveda ne emigrantskih. Ženi je v tem mestu kot tudi v drugih najbolj ugaljal človek, ki te za 3 kopejke stehta na cesti, oziroma na pločniku.

Alma Ata je glavno mesto Kazakistana, kamor smo prišli 15. septembra, ima lepo lego. Za ozadje so zasnežene, dokaj visoke gore, ki mejijo na Kitajsko. Klima je izredno prijetna, zelo kratka zima, dobro sadje. Zvečer so nas peljali na nogometno tekmo. Na žalost kvaliteta nogometa ni nič posebna, no, pa saj Slovenci v tem nismo razvajeni.

V Taškent, glavno mesto Uzbeške republike, smo prišli 17. septembra. Glavni produkt je bombaž, letni pridelek dosega več milijon ton. Mesto je leta 1966 težko poškodoval potres.

Sploh se opazi slaba organizacija v konstrukciji. Na vseh koncih nebroj stavbišč zapuščenih z na pol izgotovljenimi. Po drugi strani pa ropočeje in razbijajo in varija vso noč! Hrana postaja vedno bolj ostra in že malo podobna turški odnosno srbski! Za piti smo imeli slabo sovjetsko pivo, nemogoče sladke pijače; na svoj račun pa smo lahko kupili vino, ki pa je le redkokdaj dobro.

V Buharo je bilo potovanje že naporno. Sem smo prišli 19. septembra. Pokazali so nam nekaj podrtih mošej; ker imajo upanje, da bi jim turisti dali kaj zaslužiti, jih sedaj popravljajo. Posebnega vtisa na mene te mošeje niso napravile, Istanbul jih ima desetkrat več. Gledal sem za kakim potepuhom, pa zastonj!

Tbilisi ali Tiflis je glavno mesto Georgije in rojstne dežele Stalina. Prispeli smo vanj 22. septembra. Govorili so, da bomo še kak Stalinov spomenik videli, pa zgleda, ga je tudi tu Lenin spodrinil na celi črti. Mesto je prijetno, ker ima mediteransko klimo. Naš hotel je bil zgrajen pred dvema letoma; res dobra kuhinja in sobe luksuzne. Na žalost nisem mogel odpreti

okna, ker so pokradli kljuke. Bili smo v gledališču, pa nismo videli nič kvalitetnega, četudi je to prestolica štirih milijonov Georgijcev. Na široki cesti, glavni v Tbilisiju z zeleno trato in drevoredom na vsaki strani, sva videla z ženo značilno tratenje delovne sile. Tri žene so hodile druga ob drugi, vsaka z vrečo, in z roko pobirale list za listom, ki so padali z dreves. To, zgleda, so delale prihodnje tri mesece, namesto da bi vse skupaj opravil mož z malim kosilnim strojem (trava je bila 15 cm visoka!) enkrat na teden.

Ker je izhod iz ZSSR v glavnem le preko Moskve, so nas 25. septembra 1969 zopet pripeljali semkaj. Ko sem zapuščal to nesrečno, neveselo in vendar nam tako drago deželo, sem imel isti vtis kot prej. Pri vseh žrtvah, ki jih je komunistični režim naložil ljudem, nisem videl ničesar, kar bi to opravičevalo. O politični svobodi je škoda zgubljeni besede, ker je pač za ljudstvo enostavno ni in po zadnjem razvoju se zopet bližajo stalinistični dobi. Kulturno življenje revno caplja brez vsakega poleta, sovjetski pisatelji nam zadnjih par let to dosti jasno potrjujejo. Za izjemo bi lahko postavili gledališče, balet, ker pač v teh panogah politika ne more igrati glavne vloge.

Versko življenje je na tleh. V prvem navalu so pobijali duhovnike, zapirali in podirali cerkve; vsak državljani danes ve, da ne bo imel pravega obstoja v sovjetski družbi, ako je veren človek. V ZSSR mora biti človek tak idealist, junak, ako hoče biti samo navaden vernik, kot mora biti na Zapadu idealist človek, ki se odloči za duhovski poklic! Ekonomski napredek, ki naj bi bil največja pridobitev komunističnega sistema, je tak, da se življenjska raven dviga silno počasi in bi skoraj rekel, da razlika med Zpadom in ZSSR namesto, da bi se manjšala, postaja večja! Nobena dežela v Evropi, vključno Grčija, Španija in Italija, tudi južna, ne živi tako borno življenje. Kaj je temu vzrok? Carska Rusija ni bila na zadnjem mestu v Evropi, zakaj je ZSSR? Izgovor, češ najprej razviti težko industrijo, rakete itd., ne drži več! Preko 50 let je preteklo, dvesto milijonov ljudi je delalo kot sužnji, zakaj?

V zvezi s poročili, da se nekatere potovalne agencije skušajo v svoje svrhe okoristiti z romanjem v jubilejnem letu na Vetrinjsko polje in navezujejo na to tudi vabila za obisk domovine, nam pač ni treba posebej poudarjati, da je ZDSPÉ-TABOR sprožil samo hvalevredno pobudo in povabilo za čim večjo udeležbo pri poklonitvi spominu naših nepozabnih, junaških domobrancev in drugih protikomunistov na mestu njihovega odhoda v večno slavo.

PROBLEMI POČASNEGA DR. TITA

Posebno pri jugoslovanskih študentih, ki z juga prihajajo na študij na ljubljansko univerzo, je postala prava moda, da ti študirajo tudi po več desetletjih, predno kaj doštudirajo. Težko bi bilo reči, kdo po komu jemlje zgled. Bolj verjetno, da študentje po Titu, kajti ta je potreboval kar dobrih sedem desetletij, da je postal doktor. Morda se bo kdo vprašal, kako je vendar mogel napraviti doktorat, ko je svoj čas imel take težave s ključavničarstvom? Naj vam povem, da za doktorat še toliko napora ni bilo potrebno, kot je to bil slučaj v kovinarstvu. Zagrebška univerza, ki je te dni praznovala svojo 300-letnico, je na zelo ceremonialni način „velikemu humanistu in vzgledniku“ jugoslovanskega ljudstva, Titu, podarila naziv počastnega doktorja.

Nekako ob istem času je tudi ljubljanska univerza slavila svojo 50-letnico. Tudi te slavnosti se je Tito udeležil. V kratkem govoru je med drugim omenil problem jugoslovanskih narodnosti in izrazil nezadovoljstvo o nezadostnem in še to počasnem delovanju komunistov. Nekoliko bolj zadovoljno se je dotaknil jugoslovanskega časopisja, kot pa je to bil slučaj pred nekaj meseci.

Problem jugoslovanskih narodnosti je Titu sicer precej dobro uspelo zaceliti, vendar izkoreniniti mu ga ni uspelo.

Zelo vroče je bilo poleti, ko so Slovenci dokaj glasno in odločno protestirali nad sklepom Zveznega izvršnega sveta o takem financiranju jugoslovanskih cest. (O tem smo že govorili.)

Od takrat pa se pojavljajo druge rivalitete in Tito se močno trudi, da te že v kali zaduši. Le na ta način smatra, da vsaj dosedanje soglasje ohrani.

Ta pritisk pa ne zadene samo te tekmovalne grupe, temveč tudi politično grupiranje po republikah. Visoko razviti severni del države z vso silo vesla v smeri liberaliziranja, močno zaostali srednji in južni del pa se nagiba k centralnemu dogmatizmu.

Tito in njegovi svetovalci menijo, da je obema ekstremnima kriloma treba skrajšati peruti. En aspekt te krotitve je, da se Zveza komunistov še vedno močno trudi, da dobi še večjo kontrolo nad publikacijami.

V jugoslovanskem samoupravnem sistemu (vsaj oficijelno) informacijska sredstva ne pripadajo niti državi, niti komunistični partiji, temveč kolektivu delavcev in uslužbencev posameznih podjetij. Vsled tega obstoja bojazen, da komunisti izgube vpliv na tisk in si istega v svoj interes privoščijo omenjeni poklicni kolektivi odnosno, politične grupe posameznih republik. Tito meni, da se to mora za vsako ceno preprečiti. Dogmatike je ta izjava tako opogumila, da je Zveza komunistov morala sklicati sejo, kjer je Tito po drugi strani dal vedeti, da ne namerava ure postaviti nazaj na centralistični čas.

Prve klice tega zategovanja pa so že zdavnaj bile vidne. Kdor ima priliko zasledovati jugoslovanski tisk, je sam videl, da niti en jugoslovanski list 21. avgusta ni omenil obletnice invazije Češkoslovaške. Prepovedali so tudi izhajanje beograjskega lista „Študent“, odgovornega urednika pa vtaknili v zapor. Obdolžen je, da je prekritočno pisal in pripravljaval demonstracije, ko se je Gromiko mudil v septembru v Jugoslaviji na uradnem obisku.

Kako grobo je jugoslovanski režim pripravljen obdelati vsakogar, ki ni pripravljen delati v njegovo korist, govori tudi dejstvo, ko so Hrkača obsodili na smrt z ustrelitvijo. Kazen je bila izvedena že v juliju. Hrkač je bil obdolžen sodelovanja s hrvaškimi eksilci v Zvezni Nemčiji. Sodišče je ugotovilo, da je položil bombe na beograjski postaji, v nekem beograjskem kinu in pod spomenikom Narodnih herojev v Zagrebu (ta ni eksplozirala). Pri vsem početju je ena oseba izgubila življenje, več pa jih je bilo težje in lažje ranjenih.

Težko je razumeti, da se najdejo ljudje, ki so za denar pripravljeni izvršiti tako nesmiselno dejanje. Prav tako težko pa je razumeti, da je po vsem tem moral umreti tudi ta mladi fant; še toliko težje zato, ker so ga na smrt obsodili ljudje, na katerih konto gre na tisoče nedolžnih žrtev.

Kljub tako grobim postopkom pa izgleda, da se Tito neprijateljev njegovega režima in nesoglasja med narodnostmi ne bo znebil. Zadnje čase je zelo vroč problem z Makedonijo. Še toliko bolj zato, ker ima to vprašanje razen notranjega, tudi zunanje politični motiv: Zunanji direktni sodelavci pri tem problemu so Bolgari, ki trdijo, da naroda Makedoncev sploh ni in, da se bolgarskemu narodu, ki živi v Makedoniji, godi velika krivica, ker jih Tito veže k Jugoslaviji. Bolgari celo zatrjujejo, da so oni s pomočjo Sovjetskih trup osvobodili Makedonijo in večji del južne Srbije izpod nemškega jarma. V decembru se je bolgarski zunanji minister pet dni mudil v Jugoslaviji, kjer naj bi razpravljali o tem problemu. Prav takrat se je Tito zadrževal v Ljubljani in v svojem govoru odločno zavrnil bolgarsko trditve in dejal: „Niso ne Bolgari ne Sovjeti, temveč naši partizani osvobodili Makedonijo.“ Bolgarski obisk v Jugoslaviji je bil popoln neuspeh, vsled česar tudi ni bilo objavljeno nikako skupno poročilo o pogovrih.

V Beogradu smatrajo, da za vso to karpanjo tiče Sovjeti, ki poizkušajo v Jugoslaviji napraviti nemir, katerega bi potem v neki nastali krizi — recimo ob Titovi smrti — izkoristili za intervencijo v Jugoslaviji. V Beogradu vedo tudi povedati, da so Bolgari tako dobri zavezniki Sovjetov, da bi požirali tablete, če bi Brežnjeva bolela glava in da bi razpeli dežnike, če bi v Moskvi deževalo.

Poznano je, da Tito rad v tem pogledu več pove kot pa ima pred Sovjeti strahu. Da pa tem res ne zaupa veliko, je pa razvidno tudi po tem, ker je vzdolž madžarske in bolgarske meje dal vkopati tanke. Tako vsaj vedo povedati zapadnoevropske radijske postaje. Prav te pa so tudi vedele povedati, da na istih mejah ob invaziji Češkoslovaške razen carinikov in po enega miličnika, nobene sigurnosti ni bilo.

GORA 29. OKTOBER

Dne 9. januarja 1970 je IX. Slovensko-argentinska odprava na Patagonski celinski led 1969—70, organizirana v okviru Slovenskega planinskega društva v Argentini, osvojila s prvenstvenim vzponom ok. 2.600 m visoko, dotlej deviško goro, in jo poimenovala **Devetindvajseti oktober** (Cerro Veintinueva de Octubre) v počastitev slovenskega narodno osvoboditvenega praznika, ko se je naš narod spominjal osvobodnje izpod germanške nadoblasti. V vrhunski navezi sta plezala ing. Jure Skvarča, ki je na vrhu razvil slovensko zastavo, in Mario Serrano. Gora leži v območju Južnega Patagonskega leda, na zapadnem bregu največjega ameriškega ledenika Upsala, na križišču južnega vzporednika ca. 49°53' in poldnevnik 73°39'.

Ker so ta področja zelo malo ali ponekod e povsem neraziskana, so bili dosežki naših odprav sporočeni argentinskemu in čilenskemu kartografskemu vojaškemu institutu ter mednarodnem glaciološkemu institutu v Rimu. Le-ti registrirajo in povzamejo tudi poimenovanja gora, ki do osvojitve niso imele še nikakršne oznake ali so bile sploh neznane. Tako bo, poleg drugih, prešel po opravljenih formalnostih tudi **Devetindvajseti oktober** v nomenklaturo zemljepisnih map.

e. k.

BLIŽNJI VZHOD

Po strahotnih izgubah med drugo svetovno vojno, je svetovno židovstvo doseglo, da je bila slednjič ustanovljena njihova samostojna država Izrael, v zgodovinski Palestini. Sledili so znani dogodki, ki so nekako dosegli svoj dosednji višek v šestdnevni vojni pred skoraj tremi leti, ko je izraelska vojska odločilno porazila in dejansko popolnoma razbila vojske sosednjih arabskih držav.

Že sama strategija in taktika te šestdnevne vojne je dokazala, da je izraelska država bogata na vojaških genijih in tudi, da je njeno prebivalstvo prežeto z nekim navdušenjem, ki je predpogoj za uspešno obrambo neke države, ki je tako obkrožena od sovražnikov, kot je to Izrael.

Ljudje v svetu, morda še najbolj v Evropi, nimajo posebnih simpatij niti do svetovnega židovstva niti do moderne židovske države Izrael. Zgodovina židovskega življa v Evropi, je preveč povezana s tradicijo premetenih trgovcev, skopuških izžemalcev vaškega prebivalstva ter je zato v veliki meri pripomogla k brezbriznosti, s katero je med vojno evropsko prebivalstvo sledilo usodi židovstva, ki mu jo je pripravila Hitlerjeva Nemčija.

Toda kljub temu mora danes vsak nepristranski opazovalec priznati, da se moderna židovska država Izrael za svoj obstanek bori ne le z neko zavidljivo žilavostjo, temveč tudi z neko naravnost genialno iznajdljivostjo.

Afera s petimi torpedi čolni, ki so jih židje izpeljali iz francoske luke ter z njimi pobegnili v Izrael, je gotovo najboljši primer te iznajdljivosti. Čolni so bili prvotno naročeni od izraelske vlade, a so obtičali v Franciji potem, ko je general de Gaulle prepovedal nadaljnji izvoz francoskega orožja v Izrael. Izraelska obveščevalna služba pa se ni dala ostrašiti ter je izvedla ta drzni podvig, ob katerem se mora nasmejati še tak nasprotnik modernega židovstva. Izraelska vlada zdaj — popolnoma resno trdi, da bodo čolni uporabljani za raziskovanje izraelske obale, kje naj bi bila bogata ležišča nafte. Ta trditve je seveda samo v posmeh francoski vladi in vsemu ostalemu svetu, saj je enaka trditvi, da bo neka država uporabila tanke samo za traktorje na poljih.

Drug primer drznosti modernega Izraela pa se je primeril pred dnevi, ko so izraelski komando vojaki vdrli na egiptsko ozemlje in tam uničili posadko neke radarske postaje. Ko so si nepoškodovano napravo sovjetskega izvora podrobneje ogledali, je nekomu prišla na misel smešno drzna misel, da bi se stvar vendar dala prenesti na izraelsko ozemlje. Rečeno, storjeno. Tako se je v največjo in najnovejšo sramoto egiptovske vojske, v izraelskih rokah znašla nedotaknjena radarska postaja — sovjetskega izvora, kar bo gotovo zanimalo tudi ameriške vojaške strokovnjake.

Vseh sedem ton naprave, so Izralci dvignili z znanimi tovornimi helikopterji in jih prenesli nekaj milj na svoje ozemlje, odkoder so napravo potem s tovornimi avtomobili odpeljali na mesto podrobnejšega preučevanja.

Ta dva primera pa seveda kažeta še mnogo več, kot samo na drznost izraelskih vojaških krogov in njihovega vojaštva samega. Kjer je volja, tam je tudi pot, pravi ameriški pregovor in tega bi od srca priporočali vsem tistim in takim ljudem tudi med nami, slovenskimi političnimi emigranti, ki smatrajo da nimajo nobenega izgleda kakršnekoli akcije, naperjene proti sedanjemu režimu v Sloveniji in Jugoslaviji.

Ne gre seveda za to, da bi se iz Ljubljane odneslo kdo ve kaj, ali celo pričelo brezvestno nastavljanje bomb na železniških postojah. Gre za to, da se v krogih, ki se na vse pretege označujejo za odgovorne in vodilne, niti ne razpravlja o kakršnihkoli možnostih, da bi se pred svetom pokazala resnična podoba ljudi in sistema, ki danes obvladuje našo domovino. Kdor nič ne tvega, kdor ničesar ne poskusi, tudi ničesar ne doseže. Zato smo danes prišli v stanje, kjer domači komunistični predstavniki v Sloveniji uporabljajo politično emigracijo samo še kot bav bav, s katerim strašijo mlajšo generacijo, medtem, ko stajesha generacija dobro ve, da je ta bav bav v sredi ves gnil, ob straneh ga pa nič ni, kot smo včasih rekli.

Mir na Bližnjem vzhodu je eno od najkritičnejših vprašanj novega desetletja. Izraelska vlada tudi popolnoma upravičeno stoji na stališču, da

more resničen mir na tem področju zagotoviti samo direkten sporazum med Izraelci in Arabci. Arabci sami, so nedavno v Rabatu dokazali, da niso zmožni niti medsebojnega sporazuma in soglasja in da bodo torej še vnaprej mlatili po Izraelu vsak po svojem receptu, pa seveda brez kakega posebnega uspeha.

Tragedija Izraela, in zato tudi tragedija resničnega miru na Bližnjem vzhodu pa je v tem, da ga ne more zagotoviti niti deset izraelskih zmag, da pa lahko ena sama arabska zmaga izbriše Izrael, ali pa pahne svet v novo svetovno vojno.

NAŠI MRTVI

---

† Andrej Glušič

Dne 11. januarja t. l. je v Arlingtonu pri Washingtonu umrl polpk. Andrej Glušič.

Naši bralci se bodo ob tej novici nujno spomnili večsah jedkih polemik, ki jih je pokojnikova neukrotljiva nemirnost prinesla tudi na strani našega, vsem poštenim mnenjem odprtega glasila.

Ne glede na to, kakšno stališče je ta ali oni izmed naših bralcev in sodelavcev do teh razčiščenj lahko zavzel, je nam bilo že vedno jasno, da je tudi ta pokojnikova neugnanost pripomogla, da so v besednih bojih in argumentiranju med njim in njegovimi sobesedniki postale bolj osvetlene nekatere okoliščine, ki za zgodovino našega prvoborstva na svetovnem bojišču proti komunizmu niso brez vrednosti.

To pa je na koncu krajev tudi jedro in smisel demokratičnega razpravljanja in s tem ena izmed nalog našega glasila v šoli za svobodo. Ton in način sta samo vprašanje temperamenta besednikov, ki potrebe demokratičnega razpravljanja v ničemer ne zmanjšujeta.

Za pokojnega Andreja Glušiča velja to v posebni meri predvsem zato, ker je vedno in za vsem značajno stal s svojim polnim imenom — ne glede na to, ali so bili njegovi zaključki in sodbe pravilni ali zmotni. Če ne bi za njim ostalo drugega spomina, nam je že s tem zapustil posnemanja vreden zgled.

Toda pokojnik je bil mogoče prav zaradi te živo dojete demokratične miselnosti tudi in predvsem protikomunistični borec izza prvih ur. Ko so premnogi še tavalii v dvomih in pomislekih, je njegova načelnost že v samem italijanskem internacijskem taborišču v mnogočem pripomogla, da sta skupaj s Stankom Kociprom popolnoma onemogočila tamkajšnjo rdečo katedro.

Zato ne sme nikogar presenetiti, da je pokojnik navzlic jedkim od-

mevov njegovih diskusij na naših straneh ostal naš prijatelj do konca. Naši pazljivi bralci so lahko opazili, da njegovo ime ni bilo imenovano samo enkrat med darovalci za invalidski in tiskovni sklad TABORA.

Verjamemo, da bi ljudje ozkih obzorij in tesnih čustev to utegnili težko razumeti. Mi smo pa tudi v tem videli zgled, ki bo še dolgo spremljal naš spomin nanj, čigar zadržanje je še en dokaz več o pravilnosti našega obstoja in poslanstva, s katerim se bodo dokončno okoristili mogoče šele rodovi zanamcev, ko demokracija in svoboda ne bosta več predmet boja.

Ne smemo namreč pozabiti, da je bil tudi pokojni Andrej Glušič vsaj nekaj časa — domobranec. Ni naša naloga, na tem mestu raziskovati, kaj ga je napotilo, da je zapustil slavne domobranske vrste in končal v osebni nezadovoljivosti in iz tega sledeči zagrenjenosti, ki je po našem mnenju bila boleča gonilna sila njegovih, za splošno večino mnogo krat kontradiktornih tez in argumentacij.

Za vse to in še marsikaj, kar bi utegnulo kedaj še postati vsebina strani našega glasila, prosimo Vsemogočnega, naj bo pravičen plačnik njegovemu večnemu pokoju.

Pridi, zvesti služabnik, dovolj si trpel!

Prav za božične praznike, nas je dosegla žalostna novica, da je Vsemogočni poklical k sebi Feliksa Gorenčiča iz Ajdovca. Ni še dolgo tega, ko je srečal Abrahama, pa je moral že v večnost.

Zbolel je na pljučnici in v treh dneh že podlegel. Kako tudi ne, saj je bil praktično stoprocenten invalid, brez reber in le del pljuč je imel. Marsikaj bi lahko zapisali o našem trpinu Feletu, toda zdi se, da je povedano vse, če zapišemo, da je bil večni idealist, poštenjak in trpin, vse svoje življenje. Za resnico in pravico se je vedno boril, zato tudi ni čuda, da se je ob njegovem grobu zbrala velika množica ljudi. Vsi so ga imeli radi in množica se je razjokala, ko so ob njegovem grobu bile izrečene besede: „Poklical ga je Gospod, Pridi zvesti služabnik, dovolj si trpel, dovolj si se namučil, odpočij se.“

Mnogi, vsi bomo pogrešali tega idealista, posebno pa še njegova družina. Osem mladoletnih otrok žaluje za njim in je sedaj prepuščena sama sebi in dobrim ljudem. Kako bi ga potrebovali, toda Bog je hotel drugače. Poklical ga je k sebi, njegovim znancem pa s tem dal priliko, da skrbe za sirote trpina.

Prijatelji, znanci, odprite srce in roke in delite del Vaše sreče s sirotami, ki jih je pokojni Fele zapustil. Fele je trpel vse svoje življenje. vendar nikdar obupaval, nikdar kazal malodušnosti. Njegovo krščansko prepričanje in ideje, za katere je trpel, so odtehtale vse gorje. Dotrpel je. Na nas je sedaj vrsta, da žrtvujemo in da si tega poštenjaka vzamemo za vzgled posebno tedaj, kadar postajamo malodušni.

Počivaj v miru božjem, dragi Fele in naj Vsemogočni tolaži Tvojo ženo in otroke, to so naše prošnje in molitve: Tvoji prijatelji

Prepozno spoznanje

Poznani komunistični pisatelj **Ladislav Mnačko** je v največji temi, v katero je njegov narod pogreznila sovjetska okupacija, v spisu **Sami smo se** izdali prišel med drugim tudi do sledečega spoznanja:

Čisto prav je tako, sem ponavljal v tisti uri med nočjo in dnevom. In še nekaj: Prav se nam godi! — In še: Prav se mi godi! Dejstvo, da so Rusi tu, ni samo končni rezultat njihove lastne zmote. Leži tudi v nas, je tudi naša zmeta, zgrešena ocena naših lastnih možnosti, naših lastnih danosti. In kedaj sicer naj bi o tem razmišljaji, če ne ravno sedaj, v tej uri Resnice? Kedaj naj bi sicer bil čas, da bi dokončno odvrgli vse lažne sentimentalnosti in iluzije, vso samoprevaro? Samo Resnica, gola Resnica nas lahko osvobodi in odreši, pa naj je še tako grenka, naj še tako peče! Si mogoče nismo vedno in vedno dopovedovali nečesa, kar je v resnici bilo čisto drugačno? Češkoslovaška je postala končni zgled za usodo malih narodov, ki se zanašajo na svoje „velike zaveznike“ in zaščitnike...

Zgledov je že toliko, da bi bil neodpustljiv greh, če bi kdo izmed tistih našega rodu, ki še iščejo bistvo Resnice, ali pa doma in v zdomstvu hočejo biti odgovorni za usodo našega naroda, moral kedaj priti do sličnega — prepoznega spoznanja...

IZ PISEM

Buenos Aires, februarja 1970

Ste videli prvo številko Vestnika za letošnje — Vetrinjsko leto? — Ne da bi imel le količkaj proti spominu pokojnega dr. Miha Kreka, se mi pa vendarle ne zdi prav, da so prve strani prve številke tega leta posvečene njemu, naš vetrinjski jubilej, ki mora biti opomin za ves svet, pa je odpravljen samo s kratkim prispevkom anonimnega dopisnika iz Gorice šele na 21. strani. S strani uredništva in društva pa razen črne vinjete na ovoju in glose na notranji strani platnic — ničesar... Kako vse drugačen je tudi v tem oziru naš TABOR! Za vse tiste, ki jih bomo to leto posebej častili, hvaležno čestitamo!

Tema za razmišljanje:

Narodi — prav tako kot posamezniki — se morajo boriti, da dosežejo visoke cilje. Rast naroda je odvisna od sposobnosti in žrtve njegovih sinov.

Andrew Carnegie

Prisega in priča

Vsaka znanost se bori za znanstveni napredek človeštva. Ker hoče priti do čiste resnice, skuša odstraniti vse ovire in pobijati vse zmote, ki ovirajo napredek. Seveda se ne bori znanost, ker ni fizični subjekt, ampak se bore znanstveniki v svoji stroki. V vseh znanstvenih strokah so že od nekdaj delovali posamezniki, ki s postali pravi znanstveni junaki, ker so največkrat žrtvovali tudi svoje življenje za svoj znanstveni uspeh. Mnogi raziskovalci so v svojem delu že prej omagali, še predno so uspešno zaključili svoje znanstvene izsledke oziroma dognanja. Tu ni mogoče vseh naštetih, ker gre njih število v tisoče, omenimo samo iz neposredne preteklosti dva primera. Neka italijanska zdravnica in neki brazilski zdravnik sta si vsadila raka v telo, da bi dokazala, da je rak kužna bolezen. Seveda sta oba umrla, a s tem dejanjem nista prepričala zdravnikov, morda kakšnega posameznika.

Danes bomo navedli nekaj primerov iz pravne teorije in sodne prakse, ki nas opozarjajo, da so tudi med pravniki ljudje, ki ne dajo veliko na prisego, a še manj na pričo. V Sloveniji je bila prisega vezana na religiozno dejanje, ker smo Boga klicali za pričo, da bomo izpovedali čisto resnico. Človeštvo je vedno prisegalo in sicer na različne načine. Nekateri pravni teoretiki so mnenja, da je vsaka prisega „falsa“. Pri Slovencih je bila zelo razširjena vera, da prisega ne velja, če med prisego držiš z levico figo v žepu. Tako si je preprost človek lajšal vest. Verjetno zato, ker ljudje v absolutno pravico ne verjamejo. Španci pravijo: „Hecha la ley, hecha la trampa.“

Tudi priče so bile že od nekdaj sporne. Mnogi pravniki so njihovo verodostojnost pobijali na razne načine. Po starem klasičnem postopku je bilo dovolj, da ste dve priči nekaj potrdili ali zanikali, pa si bil obsojen. V prejšnji „gnili“ Jugoslaviji je bilo prepuščeno prosti presoji sodnika, ali naj priči verjame ali ne. Danes je seveda to prepuščeno samo partiji in morda še Titu.

Leta 1945 je neki argentinski advokat v zasebnem razgovoru spodbijal upravičenost porotnega sodišča s pripovedovanjem tega kot „resničnega“ dogodka.

„Pred leti je v Sev. Ameriki mož zastupil svojo ženo z zastrupljeno torto. Prišel je pred poroto, pa je bil oproščen. Zakaj? Zagovornik obtoženca je namreč pred porotniki pojedel kos torte, da dokaže, da torta ni bila zastrupljena. Toda, ko je ravno pojedel torto, vstopi sluga v dvorano in pravi, da kličejo odvetnika k telefonu. Odvetnik gre iz sodne dvorane in gre v stranišče, kjer ga je čakal zdravnik in mu izpral želodec. Odvetnik se je vrnil zdrav v sodno dvorano in s tem dokazal, da torta ni bila zastrupljena. Porota je obtoženca oprostila.“

Leta 1923 je v Beogradu pripovedoval v zasebnem razgovoru v mi-

nistrstvu za socialno politiko neki ruski pravnik, da je še pred prvo svetovno vojno znameniti petrogradski advokat plačal dvajsetim osebam gledališke vstopnice za predstavo Othella pod pogojem, da morajo takoj po končani predstavi priti v njegovo pisarno in povedati točno, kako je Othello umoril ženo Desdemono. Opozoril pa je vsakega posebej poprej, naj dobro pazi, kako se bo umor izvršil.

Vse te priče, ki sicer niso vedele drug za drugega, so bile, kakor pravijo Španci, testigos oculares, t. j. testigos de vista, in nista niti dve priči izpovedali enako. Nekateri so celo povedale, da jo je z mečem umoril, v resnici jo iz ljubosumnosti zadavi.

Tudi pri Slovencih so se dogajali podobni primeri.

Pokojni Anton Skumovič, vseučiliški profesor na pravni fakulteti Ljubljanske univerze je nekoč povedal svojim slušateljem tale primer iz svojega življenja, ko je bil še sodnik na Koroškem.

Neki kmet je pri sodni razpravi hotel na vsak način priseči. Skumovič je bil prepričan, da bo mož po krivem prisegel, a ga ni mogel odvrniti od njegove namere. Ko je brezuspešno izčrpal vsa pravna sredstva, se je poslužil moralne in religiozne moči prisege. Poklical je sodnega slugo in mu vpričo kmeta ukazal:

„Gospod sluga, odprite vrata in vsa okna!“

Sluga je obstal in strmel. Ni vedel, ali se sodnik šali ali resno misli. Tedaj mu glasno zapove:

„Nič se ne obotavljajte, kar hitro odprite vrata in vsa okna, ker sedajle bo ta gospod po krivem prisegel. Ker bo priletel hudič v dvorano in ga bo s seboj odnesel, nočem, da mi bo vrata polomil in vse šipe razbil v oknih.“

Mož, kateremu očitno vest še ni popolnoma zamrla, se je tako prestrašil, da je trepetajoč zaklical:

„Gospod sodnik, ne bom prisegel!“

DAROVALI SO:

Tiskovni sklad ZDSPB Tabor (dol.)
Dolinar Milan, USA 2.50
Zelenik Jože, USA ..... 3.—
Vrhovec Stane, USA 1.50
Tisk. sklad Tabor pesov ley 18.188
N. N., Munro ..... 2.—
Za zavetišče

Skoberne Slavko, Morón, mesto cvetja za pok. očetom Juvančičem je daroval \$ 2.000.

Čisti dobiček pri asadu 28. 12. 1969, ki ga je priredil pripravljalni odbor zavetišča znaša pesov ley 18.188 207.57.

Pokojna pisateljica dr. Julija Payman je v oporoki zapustila slov. zavetišču dr. Gregorija Rožman svoje pohištvo in kuhinjsko posodo. Omenjena zapuščina je že prepeljana v zavetišče.

Skupinski izlet v Evropo se organizira v mesecu juniju

Za to priliko imamo že zagotovljene znatno znižane letalske cene, ki so predvsem odvisne od števila potnikov; radi tega je priporočljivo, da se pritegne v to skupino čim več ljudi ne glede na narodnost in njihova pota. Vožnja se bo lahko plačala v gotovini ali na ugoden kredit.

Informacije: Gulliver — Evgen Rupnik — Paraná 230 — 5. nad.
Buenos Aires — tel. 46-6661 in pri odbornikih Tabora.

VSEBINA

Un día de sol	49
Ob 25-letnici (F. Slak)	51
Iz cveta je nastal sad (N. P.)	54
Pred 25. leti v Kočevskem Rogu (France Dejak)	56
Za zidovi prisilne delavnice in uprave UDB-e (F. U.)	59
Besede domobranske matere (C. F.)	64
Iz rdečega raja	65
Spomenik laži	68
Naši možje	67
Moj tretji obisk v Sovjetski zvezi (Peter Urbanc)	70
Problemi počasnega dr. Tita (Jonec)	73
Bližnji vzhod (e. k.)	75
Naši mrtvi	77
Za beleznico	79
Iz pisem	79
Zanimivi paberki	80
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal Villa Madero (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619